

Pracujący emeryci (grudzień 2021 r.) – analiza statystyczna

Working retirees, in December 2021 – statistical analysis

HANNA ZALEWSKA, IZABELA TOMCZYK

Zakład Ubezpieczeń Społecznych / Social Insurance Institution in Poland (ZUS)*
e-mail: hanna.zalewska@zus.pl / izabela.tomczyk@zus.pl

Summary: *The article presents the statistical data concerning retirees (persons collecting an old-age pension) who continue economic activity, broken down by voivodeship, form of activity (labour code work, civil contract, self-employment) or sector of the economy (based on Polish Classification of Activities).*

Key words: *working retirees, old-age insurance, disability insurance, health insurance, labour market*

Streszczenie: *Tekst prezentuje dane statystyczne dotyczące emerytów, czyli osób pobierających świadczenie, którzy mimo tego faktu podejmują działalność zarobkową w różnych formach, z podziałem na województwa, formę zatrudnienia (stosunek pracy, umowa cywilnoprawna, samozatrudnienie) czy branżę gospodarki (według sekcji PKD).*

Słowa kluczowe: *pracujący emeryci, ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie rentowe, ubezpieczenie zdrowotne, rynek pracy*

Wstęp

W grudniu 2021 r. 812,9 tys. osób z ustalonym prawem do emerytury podlegało ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu innego niż bycie emerytem. Spośród tych osób 527,1 tys. podlegało także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

W ciągu ostatnich siedmiu lat liczba pracujących emerytów wzrosła o ponad 40%. Nie

zmieniła się natomiast istotnie proporcja liczby emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu do podlegających także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym – ta pierwsza jest 1,5-krotnie większa od liczby emerytów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Wśród pracujących emerytów przeważały kobiety. Stanowiły one 57,5% tej populacji.

Tabela 1. *Liczba osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu i emerytalno-rentowym, w tys.*

Wyszczególnienie	XII 2015	XII 2016	XII 2017	XII 2018	XII 2019	XII 2020	XII 2021
Pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	575,4	595,9	689,4	747,2	794,0	776,6	812,9
W tym podlegający także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym	371,9	388,7	453,7	494,4	526,5	502,5	527,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Tabela 2. *Liczba osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu i emerytalno-rentowym w grudniu 2021 r., w tys.*

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	812,9	345,5	467,4
W tym podlegający także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym	527,1	211,8	315,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

* ul. Szamocka 3, 5; 01-748 Warszawa, tel. +48 22 667 17 81

Tabela 3. *Struktura według wieku i płci osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w grudniu 2021 r., w %*

Wiek w grudniu 2021 r.	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	100,0	42,5	57,5
	100,0	100,0	100,0
50 lat i mniej	0,8	1,8	0,0
51–54 lata	1,1	2,5	0,0
55–59 lat	1,6	3,4	0,2
60–64 lata	32,0	5,2	51,8
65–69 lat	40,5	53,0	31,2
70–74 lata	17,6	24,6	12,5
75 lat i więcej	6,5	9,5	4,2
Średni wiek	66,9	68,3	65,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Ponad 94% pracujących emerytów to osoby w wieku 60/65 lat i więcej. Średni wiek pracujących emerytów wyniósł 66,9 roku; dla mężczyzn było to 68,3 roku, dla kobiet – 65,8 roku.

Najwięcej pracujących emerytów zamieszkuje w województwach mazowieckim (16,2%) i śląskim (14,7%), najmniej natomiast w województwie opolskim – 2,2%. Województwo śląskie jest jedynym, gdzie wśród pracujących emerytów przeważają mężczyźni – stanowią oni 55,8% tej populacji.

Średnio na 1000 osób pobierających emeryturę 135 osób to pracujący emeryci. Najwięcej pracujących emerytów na 1000 osób pobierających emeryturę zamieszkuje woje-

wództwa mazowieckie (157) i wielkopolskie (153), a najmniej województwa podkarpackie (85) i świętokrzyskie (100).

Inaczej kształtuje się rozkład terytorialny pracujących emerytów w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej. Najwięcej pracujących emerytów w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej zamieszkuje województwa: zachodniopomorskie (79), śląskie (73), lubuskie (72) oraz łódzkie i dolnośląskie (po 68), najmniej natomiast w województwie podkarpackim (43).

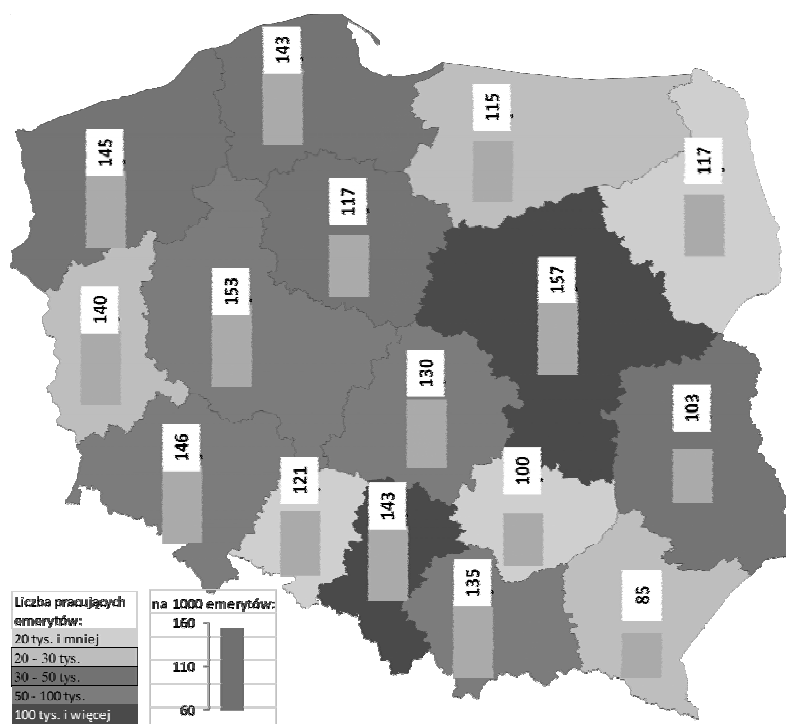
Wśród pracujących emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu największą grupą są osoby pracujące na umowę o pracę – 38,8% ogółu pracujących emerytów. Osoby

Tabela 4. *Liczba osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej w grudniu 2021 r.*

Wyszczególnienie	Pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu
Polska	61
Dolnośląskie	68
Kujawsko-pomorskie	57
Lubelskie	57
Lubuskie	72
Łódzkie	68
Małopolskie	57
Mazowieckie	55
Opolskie	63
Podkarpackie	43
Podlaskie	58
Pomorskie	61
Śląskie	73
Świętokrzyskie	60
Warmińsko-mazurskie	62
Wielkopolskie	57
Zachodniopomorskie	79

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Mapa 1. Liczba osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu w przeliczeniu na 1000 emerytów w grudniu 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Tabela 5. *Struktura osób z ustalonym prawem do emerytury podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu i emerytalno-rentowemu według kodu tytułu ubezpieczenia w grudniu 2021 r., w %*

Wyszczególnienie	Pracownicy	Osoby pracujące na umowę zlecenie	Osoby prowadzące pozarolniczą działalność	Pozostałe kody tytułu ubezpieczenia
Pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	38,8	26,0	30,4	4,8
w tym podlegający także ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym	58,6	35,0	0,4	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

prowadzące pozarolniczą działalność stanowią 30,4%, a osoby pracujące na umowę zlecenie – 26,0%.

W przypadku pracujących emerytów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym zdecydowanie przeważają osoby pracujące na umowę o pracę. Stanowią oni 58,6%. Z kolei odsetek pracujących na umowę zlecenie wynosi 35,0%.

Odmienne niż w latach ubiegłych najczęściej zatrudnionych emerytów (14,7%) pracuje u płatników zaliczających się do sekcji PKD Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. W większości województw udział emerytów pracujących w tej sekcji był największy i wahał się od 12,8% w województwie wielkopolskim

do 18,5% w województwie świętokrzyskim. Wyjątek stanowiły województwa: śląskie – tu największy udział mieli emeryci pracujący w sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe (13,3%) oraz kujawsko-pomorskie, lubuskie, łódzkie, mazowieckie i wielkopolskie, gdzie najczęściej emerytów pracowało w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (odpowiednio 15,4%, 14,7%, 15,3%, 13,8% i 15,2%).

Podobnie kształtuje się zatrudnienie emerytów podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Największy udział ma sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Pracowało w niej 15,1% emerytów. Sekcja ta dominowała w 12 z 16 województw.

Tabela 6. *Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do emerytury (pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu) – grudzień 2021 r.*

Pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu	Kod sekcji PKD	Odsetek zatrudnionych
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Q	14,7
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	G	14,1
Przetwórstwo przemysłowe	C	11,3
Edukacja	P	8,8
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	N	8,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Tabela 7. *Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do emerytury (pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym) – grudzień 2021 r.*

Pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym	Kod sekcji PKD	Odsetek zatrudnionych
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Q	15,1
Przetwórstwo przemysłowe	C	12,4
Edukacja	P	12,2
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	N	11,3
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	G	10,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Tabela 8. *Ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej osób z ustalonym prawem do emerytury w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej – grudzień 2021*

Pracujący emeryci podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu w przeliczeniu na 1000 pracujących w gospodarce narodowej	Kod sekcji PKD	Liczba zatrudnionych
Polska		61
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L	163
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Q	133
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	N	124
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	R	106
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	M	78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

W przypadku emerytów zamieszkałych w województwach: kujawsko-pomorskim, śląskim i wielkopolskim dominowała sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe (odpowiednio 15,4%, 14,4%, 15,3%). Wśród pracujących emerytów zamieszkałych w województwie mazowieckim dominowało zatrudnienie u płatników z sekcji P – edukacja (16,2%).

Inaczej wygląda ranking sekcji PKD, w których zatrudnionych jest najwięcej emerytów w przeliczeniu na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej. Średnio w Polsce na 1000 osób pracujących w gospodarce narodowej przypada 61 emerytów podlegających ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu pracy zarobkowej. Najwięcej, bo 163 pracujących emerytów, przypada na 1000 osób pracujących w sekcji L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, mimo że udział emery-

tów pracujących w tej sekcji jest stosunkowo niewielki (4,2%). Najmniej emerytów w przeliczeniu na 1000 pracujących zatrudnionych jest w sekcjach D – Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz J – Informacja i komunikacja (odpowiednio 16 i 18).

Podsumowanie

W ciągu ostatnich siedmiu lat (2015–2021) liczba emerytów pracujących na polskim rynku pracy wzrosła o ponad 40%. Na koniec 2021 r. 813 tys. emerytów pracowało, opłacając składkę zdrowotną, w tym 527 tys. opłacało składkę emerytalną. Ponad 94% pracujących emerytów to osoby w wieku 60/65 lat i więcej. Przeważają kobiety (57,5%), których świadczenia są niższe niż świadczenia męż-

czynn oraz mają niższy wiek emerytalny i dlatego częściej dorabiają.

Badania międzynarodowe wskazują, że decyzja o momencie przejścia na emeryturę ma znaczący wpływ na to, czy system emerytalny uwzględnia korzystny efekt opóźnienia tej decyzji. W Polsce im dłużej pracujemy i później zaczynamy pobierać emeryturę, tym jest ona wyższa. Jeżeli pracujemy, to na nasze konto emerytalne wciąż wpływają składki, a cały zebrany kapitał jest corocznie waloryzowany. Do obliczeń przyjmuje się krótsze trwanie życia.

Z badań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że dorabianie pozwala przez pewien czas uzyskiwać jednocześnie dochód z pracy i emerytury. Jednak opóźnianie emerytury daje dużo wyższe świadczenie do końca życia. Po

5 latach odraczania emerytury jest ona wyższa nawet o 35–40% niż przy dorabianiu i przeliczaniu. Zatem osoby, które pracują, mimo ustalonego prawa do świadczenia emerytalnego i nie przechodzą na emeryturę, zyskują na wysokości przyszłego świadczenia.

Należy jednak pamiętać, że starzenie się ludności jest poważnym wyzwaniem dla rynku pracy. Coraz częściej pracownicy będą osobami starszymi i pracodawcy muszą dostosować warunki pracy do tej populacji, np. w postaci różnych form organizacji pracy (niepełny etat, skrócony tydzień pracy). Czasem wymaga to poniesienia kosztów (dostosowanie oświetlenia, stanowiska pracy), ale daje pracodawcy korzyści. Zyskują oni doświadczonego pracownika i rozwijają biznes dzięki korzystaniu z wielopokoleniowej różnorodności zespołów.